

Επαναστάτες χωρίς αιτία;

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ

 10 λεπτά

Δώστε χρόνο, εάν τα μέλη της ομάδας έχουν να σχολιάσουν κάτι από την προηγούμενη συνάντηση.

❶ Εισαγωγή

 5 λεπτά

Μπορείτε να ξεκινήσετε τη διαδικασία επισημαίνοντας τους φόβους των γονέων όταν τα παιδιά τους αρχίζουν να απομακρύνονται από αυτούς: «Ακούμε συχνά γονείς που έχουν παιδιά στην ηλικία σας, να ανησυχούν μήπως ο γιος ή η κόρη τους μπλέξουν ή παρασυρθούν από κακές παρέες. Ας προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τι είναι αυτό που πραγματικά φοβούνται οι γονείς σας».

❷ Σε μικρές ομάδες

 15 λεπτά

Χωρίστε τους μαθητές σε μικρές ομάδες των 4-5 ατόμων και ζητήστε τους να συζητήσουν μεταξύ τους και να σημειώσουν σε φύλλο χαρτιού, τι πιστεύουν ότι εννοούν οι γονείς όταν μιλούν για «κακές παρέες».

❸ Συζήτηση στην ολομέλεια

 20 λεπτά

Εκπρόσωπος της κάθε ομάδας παρουσιάζει τις σκέψεις και τα συμπεράσματα που προέκυψαν και ακολουθεί συζήτηση. Μπορείτε να διευκολύνετε τη συζήτηση χρησιμοποιώντας τα παρακάτω ερωτήματα:

- Τι φοβούνται οι γονείς;
- Σε ποιες περιπτώσεις οι γονείς δεν ανησυχούν για τις παρέες των παιδιών τους;

Συνοψίστε όσα ειπώθηκαν χωρίς να πάρετε θέση. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να μην προσπαθήσετε να δικαιολογήσετε τους φόβους των γονέων. Μην ξεχνάτε ότι ο ρόλος σας είναι να ακούτε και να αποδέχεστε τα συναισθήματα των παιδιών της συγκεκριμένης ομάδας με όποιο τρόπο κι αν εκφράζονται.

Υπενθυμίστε στους μαθητές το θέμα της προηγούμενης συνάντησης: «Θυμηθείτε την προηγούμενη συνάντηση. Είχατε την ευκαιρία να σκεφτείτε και να καταγράψετε όλα όσα εσείς θα θέλατε από μια παρέα. Θα μπορούσαμε λοιπόν να χαρακτηρίσουμε καλή μια παρέα που μας αποδέχεται και στην οποία νιώθουμε άνετα να εκφράζουμε αυτό που σκεφτόμαστε ή αισθανόμαστε χωρίς φόβο. Το ερώτημα που τίθεται είναι πόσο εμπιστευόμαστε στους φίλους ή στις παρέες μας αυτά που πραγματικά σκεφτόμαστε ή νιώθουμε. Ένα άλλο ερώτημα που μπαίνει είναι κατά πόσο εμείς γνωρίζουμε τι θέλουν πραγματικά και πώς αισθάνονται οι φίλοι μας, ή τα άλλα άτομα της παρέας μας. Επιπλέον, όταν διαπιστώνουμε ότι οι άλλοι δεν μας προσέχουν, δεν μας συμπαθούν και δεν μας αποδέχονται, πώς νιώθουμε και πως αντιμετωπίζουμε την κατάσταση; Ας δούμε όμως κάποιες περιπτώσεις αγοριών και κοριτσιών, και θα επανέλθουμε σ' αυτά τα ερωτήματα αργότερα».

④ Σε μικρές ομάδες

 15 λεπτά

Χωρίστε τους μαθητές σε μικρές ομάδες των 3-4 ατόμων και δώστε σε κάθε ομάδα από μία ή δύο ιστορίες του Φυλλαδίου 1 (ανάλογα με το μέγεθος της ομάδας σας). Ζητήστε από τους μαθητές να διαβάσουν τις ιστορίες και να σκεφτούν ποιο είναι το «κρυμμένο μήνυμα» (η κρυμμένη ανάγκη), πίσω από την συμπεριφορά των αγοριών και των κοριτσιών που εμφανίζονται σ' αυτές τις ιστορίες.

⑤ Συζήτηση στην ολομέλεια

 25 λεπτά

«Διαβάσατε τις εξομολογήσεις κάποιων αγοριών και κοριτσιών για κάποιες ιδιαίτερες καταστάσεις που έζησαν στη διάρκεια της εφηβείας. Ας δούμε την κάθε περίπτωση χωριστά».

Ζητήστε από την κάθε ομάδα να παρουσιάσει την ιστορία ή τις ιστορίες που διάβασε στους υπόλοιπους και να σχολιάσει τους λόγους που πιστεύει ότι οδήγησαν τον πρωταγωνιστή της κάθε ιστορίας στη συγκεκριμένη συμπεριφορά. Προχωρήστε στην επόμενη ομάδα μέχρι να παρουσιαστούν και να σχολιαστούν όλες οι περιπτώσεις.

Συνεχίστε τη συζήτηση λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω ερωτήματα:

- Υπάρχει κάτι κοινό στις ιστορίες που ακούσατε; (βλ. Φυλλάδιο 2).
- Τι είναι αυτό που επιθυμούν πραγματικά ο Γιάννης, η Κατερίνα, η Όλγα, η Μαρίνα, ο Κων/νος και οι άλλοι;
- Με ποιους τρόπους προσπαθούν να κερδίσουν την αποδοχή, τη συμπάθεια, την αγάπη και το ενδιαφέρον των άλλων;

«Θα ήταν πραγματικά χωρίς νόημα να προσπαθήσουμε να χαρακτηρίσουμε το Γιάννη, το Γιώργο, τη Μαρίνα και τους άλλους, ως καλά ή κακά παιδιά. Όσο λιγότερο εμπιστευόμαστε τον εαυτό μας, τόσο περισσότερο δυσκολευόμαστε να βρούμε τρόπους να επικοινωνήσουμε με τους άλλους. Αυτό που μπορούμε να κάνουμε, όταν αντιμετωπίζουμε -είτε εμείς οι ίδιοι είτε οι φίλοι μας- παρόμοιες καταστάσεις, είναι να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε τι είναι αυτό που πραγματικά θέλουμε να πούμε μέσα από τη συχνά παράλογη, ριψοκίνδυνη ή προκλητική συμπεριφορά μας».

6 Κλείσιμο

 10 λεπτά

Ζητήστε από τους μαθητές να πουν πώς ένιωσαν στη σημερινή συνάντηση και αν υπάρχει κάτι που θα ήθελαν να σχολιάσουν ή να συμπληρώσουν.

ΦΥΛΛΑΔΙΟ 1

Μικρές ιστορίες

Ο Γιάννης

Κάπνιζα χασίς για να κάνω ό,τι έκαναν ο αδελφός μου και οι φίλοι του, για να είμαι μαζί τους.

Η Κατερίνα

Ντυνόμουν προκλητικά για να τραβώ τα βλέμματα των αγοριών. Όταν με πλησίαζαν όμως, κυριολεκτικά δεν ήξερα τι να πω.

Ο Ανδρέας

Μου άρεσε να παίρνω κρυφά το μηχανάκι του αδελφού μου και να τρέχω σαν τρελός μπροστά στα έντρομα μάτια των φίλων μου.

Η Όλγα

Έκλεβα χρήματα από το πορτοφόλι της μαμάς μου, για να κερνάω τις φίλες μου.

Ο Κων/νος

Έλεγα ψέματα στη φίλη μου ότι μου αρέσει κι ένα άλλο κορίτσι, για να την κάνω να ζηλέψει.

Η Μαρίνα

Έτρωγα ελάχιστα, είχα μείνει «πετσι και κόκαλο», γιατί φοβόμουν μήπως παχύνω και δεν αρέσω στα αγόρια. Οι γονείς μου είχαν αρχίσει να ανησυχούν.

Ο Παύλος

Ήθελα να γίνω γυμναστής. Ο πατέρας μου επέμενε να μπω στη Νομική. Άρχισα να μη διαβάζω, να μην ενδιαφέρομαι καθόλου για το σχολείο. Φρόντιζα να περνά τις περισσότερες ώρες έξω από το σπίτι. Ο πατέρας μου θύμωσε. Έλεγε ότι έχω μπλέξει με κακές παρέες και ότι είμαι ένας αλήτης χωρίς στόχους για το μέλλον.

Η Στέλλα

Όταν χώρισα με το αγόρι μου, στεναχωρήθηκα πολύ. Ξέκοψα από την παρέα, δεν ήθελα να βγαίνω καθόλου. Ένιωθα προδομένη και ηλίθια. Ντρεπόμουν να αντικρίσω τους φίλους μου. Έμενα κλεισμένη για ώρες στο δωμάτιό μου, άκουγα μουσική κι έκλαιγα.

Φυλλάδιο 2

Στο μικρό παιδί είναι εύκολο να πούμε ότι είναι κακό να παίζει με τα σπύρτα ή να διασχίζει μόνο του το δρόμο. Κακό είναι ό,τι είναι απαγορευμένο και επικίνδυνο. Υπάρχουν πράγματα που απαγορεύονται ρητά, όπως το να κλέψεις ή να χτυπήσεις τον άλλο ή να βάλεις φωτιά στο σπίτι, σε σχέση με άλλα που απλώς θα ήταν προτιμότερο να μη συμβούν.

Όταν το παιδί είναι μικρό, είναι εύκολο να εκφράσουμε ένα «όχι» ως ενήλικες, γιατί είναι δεδομένη η αρχική ανάπτυξη της νοημοσύνης του. Δεν προσπαθούμε να αντιμετωπίσουμε την ηθική πλευρά της σωστής ή λανθασμένης ενέργειας, απλώς ανακοινώνουμε στο παιδί τους κινδύνους από τους οποίους το προστατεύουμε (ηλεκτρικές εστίες, θάλασσα, κλπ). Τα «όχι» την περίοδο αυτή, βασίζονται στην ιδέα των πραγματικών κινδύνων.

Καθώς το παιδί μεγαλώνει, απαιτεί από τον ενήλικα ολοένα και περισσότερες εξηγήσεις. Το «όχι» συνοδεύεται από το «γιατί όχι;», «εξήγησέ μου». Στην εφηβεία τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά. Το παιδί αποκτά εσωτερικούς κανόνες συμπεριφοράς, όταν μπορεί να εξετάζει τις ιδιαίτερες συνθήκες μιας συγκεκριμένης πράξης. Το επίπεδο ηθικής, που χρησιμοποιούμε για να ορίσουμε κάποιες πράξεις ως κακές και άλλες ως καλές, δεν είναι αυτονόητο για τους εφήβους. Αυτό που ενδιαφέρει τα παιδιά, αλλά και τους εφήβους, είναι αν τα αγαπάμε. Αυτό που μπορεί να καταλάβει ο έφηβος είναι το πώς νιώθουμε γι' αυτόν. Θέλει να ξέρει ότι τον αγαπάμε γιατί είναι παιδί μας και όχι γιατί είναι καλό παιδί. Ως ενήλικες, γονείς, παιδαγωγοί καλούμαστε συχνά να εκτιμήσουμε τη συμπεριφορά ή μια μεμονωμένη πράξη ενός παιδιού. Χρειάζεται όμως προσοχή, ώστε να μη μεταβληθούμε σε δικαστήριο που κρίνει καθολικά το χαρακτήρα και την προσωπικότητα του παιδιού π.χ. «είσαι τεμπέλης», «είσαι ένας αλήτης», «είσαι ανεύθυνος και επιπόλαιος».

Γενικά, θα λέγαμε ότι κανένας άνθρωπος δεν έχει το δικαίωμα να κρίνει την αξία ενός άλλου ανθρώπου, ούτε καν η μητέρα το παιδί της. Έχουμε το δικαίωμα να εκτιμούμε συγκεκριμένες πράξεις και όχι ένα άτομο συνολικά. Ιδιαίτερα, αν αυτό το άτομο είναι ένας έφηβος που αμφιταλαντεύεται προσπαθώντας να διαμορφώσει μια ατομική ταυτότητα, που αγωνιά και αναστατώνεται όταν διαπιστώνει τα αντιφατικά κομμάτια του εαυτού του, το καλό και το κακό. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι έφηβοι που διεκδικούν επίμονα, ανυπόμονα και προκλητικά την ανεξαρτησία τους, που δείχνουν δυνατοί και αψηφούν τον κίνδυνο, κρύβουν συνήθως την ανομολόγητη ανάγκη τους για προστασία.

Φυλλάδιο για τον μαθητή

Όταν είμαστε παιδιά, δεχόμαστε αρκετά εύκολα συμβουλές και οδηγίες των γονιών μας, όπως «είναι κακό να παίζεις με τα σπύρτα», «μη διασχίζεις μόνος σου το δρόμο», «είναι κακό να παίρνεις τα παιχνίδια των άλλων παιδιών». Υπάρχουν πράγματα που απαγορεύονται ρητά, όπως το να κλέψεις ή να χτυπήσεις τον άλλον ή να βάλεις φωτιά στο σπίτι. Ως παιδιά καταλαβαίνουμε πως είναι κακό ό,τι είναι απαγορευμένο και επικίνδυνο.

Όσο μεγαλώνουμε, διαπιστώνουμε ότι οι άνθρωποι έχουν ορίσει -πριν από μας- έναν ορισμένο κώδικα συμπεριφοράς, τον οποίο οφείλουμε κι εμείς να σεβόμαστε. Το επίπεδο ηθικής που χρησιμοποιούν οι ενήλικες για να χαρακτηρίσουν κάποιες πράξεις ως κακές και άλλες ως καλές, δεν είναι πάντα αυτονόητο όταν είμαστε εφήβοι. Όσο μεγαλώνουμε απαιτούμε ολοένα και περισσότερες εξηγήσεις. Το «όχι» δεν γίνεται εύκολα αποδεκτό και συνοδεύεται από το «γιατί όχι;», «εξήγησέ μου». «Όχι δεν θα πας στο πάρτι» λέει η μαμά στον 16χρονο γιο της. «Και γιατί να μην πάω; Εξήγησέ μου, σε παρακαλώ, τους λόγους» απαντά ο γιος. Οι γονείς που δεν είναι έτοιμοι να συνειδητοποιήσουν ότι τα παιδιά τους μεγαλώνουν, έχουν μεγάλη δυσκολία να απαντήσουν στα ερωτήματα του γιου ή της κόρης τους, όταν τους ζητούν λογικά επιχειρήματα και εξηγήσεις για κάθε τι που δεν τους επιτρέπεται. Η μεγαλύτερη δυσκολία των εφήβων είναι να δεχτούν ως «απόλυτους» κάποιους κανόνες συμπεριφοράς που επιδέχονται αμφισβήτηση και διαφορετική ερμηνεία.

Όταν οι γονείς δεν εμπιστεύονται τους εφήβους και τους αντιμετωπίζουν ακόμη σαν μικρά ανώριμα παιδιά που θέλουν προστασία και καθοδήγηση, είναι δυνατόν να ωθήσουν τα παιδιά τους σε ακραίες αντιδράσεις (χρήση ουσιών, προκλητικό ντύσιμο, απουσίες από το σχολείο, επικίνδυνα παιχνίδια με το μηχανάκι, κ.α.), αποδεικνύοντάς τους έτσι ότι δεν μπορούν να είναι πια τα «καλά» και «υπάκουα» παιδιά που ήταν κάποτε. Στις περιπτώσεις αυτές, η παραβίαση των κοινωνικών όρων και των κανόνων δίνεται ως μήνυμα για τους ενήλικες. Σε άλλες περιπτώσεις, η υπερβολική, προκλητική ή ριψοκίνδυνη συμπεριφορά είναι ένας τρόπος για να τραβήξουμε την προσοχή και το ενδιαφέρον των άλλων. Όταν νιώθει κανείς ότι δεν διαθέτει κάποια αξιόλογη προσωπικότητα για να κερδίσει τη συμπάθεια των άλλων, ή όταν δεν ξέρει με ποιο τρόπο να πλησιάσει τους άλλους, εφευρίσκει ακραίες αντιδράσεις, ώστε να κάνει τους άλλους να τον προσέξουν, πολλές φορές μάλιστα, βάζοντας τον εαυτό του σε κίνδυνο. Γίνεται έτσι, θα λέγαμε, ένα μικρός «ήρωας», βγαίνει από την αφάνεια, οι άλλοι κουβεντιάζουν γι' αυτόν κι έτσι νιώθει σημαντικός. Πολλές φορές αυτή η διαδικασία μπορεί να είναι εντελώς ασυνείδητη. Άλλοτε πάλι, μπροστά σ' ένα δυσάρεστο γεγονός ή μια απογοήτευση (διάλυση ερωτικής σχέσης, αποτυχία στις εξετάσεις), ξεσπάμε με ακραίες αντιδράσεις, τσακωνόμαστε με άσχετους ανθρώπους ή κλεινόμαστε στο δωμάτιό μας αποφεύγοντας τους πάντες.

Η ακραία συμπεριφορά -παθητική ή επιθετική, προκλητική ή επικίνδυνη- είναι θα λέγαμε ένα σημάδι αδυναμίας. Προσπαθούμε να πούμε στους άλλους ότι θέλουμε βοήθεια, κατανόηση και αγάπη. Μόνο που οι άλλοι δεν είναι πάντοτε σε θέση να καταλάβουν τι είναι αυτό που κρύβουμε πίσω από το θυμό μας ή την παράλογη μερικές φορές συμπεριφορά μας.

Αντίθετα, αν δεν βρούμε τον τρόπο να τους εξηγήσουμε τι μας συμβαίνει μπορεί να μας χαρακτηρίσουν ως «επιπόλαιους», «ανώριμους», «κακομαθημένους» ή και «αλήτες».